И. А. ЁҚУБОВ

ЎЗБЕК РОМАНИ ТАДРИЖИ

ТОШКЕНТ-2006

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ

ВАЗИРЛИГИ

МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ

УНИВЕРСИТЕТИ

ИСЛОМЖОН ЁҚУБОВ

ЎЗБЕК РОМАНИ ТАДРИЖИ

"Fan va texnologiya"

Ёқубов Исломжон Аҳмаджонович. Ўзбек романи тадрижи (Масъул муҳ. Қ. Йўлдошев).Т:,"Fan va texnologiya," 2006 -164 б.

Ушбу монографияда миллий истиқлол даври ўзбек романчилиги тараққиёт хусусиятларини назарий асосда умумлаштиришга, энг муҳим ўзгаришларнинг етакчи тамойиллари ва асосларини белгилашга ҳаракат қилинган. Ҳамза, Қодирий, Чўлпон, Ойбек романларида ғоявий-маърифий дидактикадан романтик талқин ва реалистик тасвирга томон тадрижий силжиш мавжудлигига асосланган муаллиф адабий ҳодисалар моҳиятини унинг ички табиатидан келтириб чиқаради. Бутун олам ривожланишининг тадрижи билан роман жанри тараққиётини зарурий боғланиш ва алоқадорликда олиб қарайди. Ўзбек романчилигини бир бутунликда, яхлит тарзда англашга интилади. Китобда ҳозирги ўзбек романларидаги нореалистик изланишлар жанрнинг ички динамикаси, миллий-эстетик тафаккур ривожи билан узвий боғлиқликда О.Мухтор, Э.Самандар, Ҳ.Шайхов, Т.Мурод, Ш.Бўтаев, С.Вафо, У.Ҳамдам сингари турли авлодга мансуб носирлар ижоди мисолида кузатилади.

Монография адабиётшунослар, Олий ўқув юртларининг бакалаврият ва магистратура босқичи талабалари, аспирант ва тадқиқотчилар, шунингдек, адабиёт ихлосмандларига мўлжалланган.

Масъул муҳаррир: Педагогика фанлари доктори, профессор **Қ. ЙЎЛДОШЕВ**

Тақризчилар: Ўзбекистон Республикаси Фан арбоби, филология фанлари доктори, профессор **С.МИРВАЛИЕВ**

Ўзбекистон Республикаси Фан арбоби, филология фанлари доктори, профессор, Ҳамза номидаги Республика Давлат мукофот совриндори **У. НОРМАТОВ**

Монография ЎзМУ "Ўзбек филологияси" факультети Илмий Кенгашининг 28 апрель 2006 йилдаги мажлиси қарорига мувофиқ нашрга тавсия этилди. (8-сонли баённома.)

© ,"Fan va texnologiya", 2006.

М У Н Д А Р И Ж А

Б И Р И Н Ч И Б Ў Л И М:

1.1. Туташ томирлар: поэтик ижод имкониятлари 3
1.2. «Туркистон шевасинда нашр қилинган илк таъсирли рўмон" 6
1.3. Ҳозирги ўзбек романчилиги сарчашмалари 30
1.4. Чўлпон ва бугунги чўлпоншунослик.......... 35
1.5. Ички контрастли коллизия ва қаҳрамон руҳияти тадрижи 46
1.6. Бадиий- эстетик тафаккурнинг ижтимоийлашуви 53
1.7. "Навоий" романи жозибаси 57
1.8. Характер динамикасининг эстетик идеал моҳиятига мутаносиблиги 66
1.9. Адабий жараён диалектикаси (Дастлабки бўлимга хулоса ўрнида)......................... 72

И К К И Н Ч И Б Ў Л И М:

2.1. Реал воқелик қамрови ва уни эстетик идрок этиш 82
2.2. Ўзбек романи поэтикаси янгиланиш босқичида ... 89
2.3. Роман тўқимасида серқатламлик ва кенг қамровлик 93
2.4. Тасвирнинг бадиий-эстетик салмоғи 98
2.5. Инсон шахсининг фалсафий-психологик таҳлили 116
2.6. Кўнгил мулки.............................. 123
2.7. Ўзбек романчилигида янги тўлқин (Иккинчи бўлимга айрим хулосалар)...................... 135

У Ч И Н Ч И Б Ў Л И М:

Мистик-фантастик роман имкониятлари 142
Х УЛОСА : Илмий-эстетик қарашлар полифонияси 149